

הקדום והניתוק המוחלט מהעם היהודי. עברון תולה את פרישתו המהירה מהתנועה באי עמידתו של רטוש בהבטחה לפרסם מאמר פרי עטו (עמ' 31-32). בעניין זה, בביוגרפיה על רטוש, שלח ועט בידו, מספר יהושע פורת כי עברון טען שיש לבנות אומה עברית לצד אומה ערבית ולא על חשבונה. המערכת פסלה את מאמרו שנכתב ברוח זו, ולכן קם עברון ופרש.

בקיצור ובענייניות כותב עברון על היות המדינה היהודית-דמוקרטית אוקסימורון (עמ' 37-36), מהות האומה (עמ' 38), והצורך להבדל בין זכות למקלט וזכות לאזרחות (עמ' 39), כמו גם משמעות הציונות. מאמר מרכזי בשם "אתונה וארץ עוף", דן בהבדלים המהותיים בין תרבות ההלכה היהודית לבין האתוס האינטלקטואלי היווני (עמ' 59), ובו הוא דן בצדק ובמוסר, ובשכר ועונש בעולם הבא. שם הוא עומד על כך ש"לא נאמר בכל המקרא דבר בנוגע למשפט ותגמול שכר ועונש בעולם הבא" (עמ' 62).

בסוגיה הלאומית ראוי לציין את חונו המופיע דווקא במאמר "לקראת סוציאליזם לא מדעי" (העקיצה מופנית כלפי קרל מרקס), שנכתב ב-2001 ובו נטען שהחברה הישראלית היתה יכולה לשגשג "אילו בוטלו בה זכויותיהם היתרות של חרדים ודתיים לאומיים, ואילו הושג החוון. אילו היתה ישראל רפובליקה בורגנית קפיטליסטית אמיתית, שכל אורחיה שווים באמת בפני החוק [...] לאמיתו של דבר, הדגם הקפיטליסטי המושלם היה מחייב את הקמתה בארץ של מדינה אחת האדישה לחלוטין ללאומיותם [מדינת לאום א-לאומית? י"ב], ודתם של אורחיה, ולא הקמת שתי מדינות לאומיות, אחת ישראלית ואחת פלסטינית" (עמ' 235).

תובנות ראויות מנסח עברון גם ביחס לציונות. על הבעלות על הארץ: "הרי אנו חילונים, כיצד אנו יכולים לטעון להבטחה אלוהית על הארץ? כאלטרנטיבה חילונית באה הטענה שכאן בארץ קמה התרבות היהודית, אבל האם היא לא קמה גם בבבל?" (עמ' 77).

כך גם לגבי יכולת הקליטה של המדינה נוכח הגירת מאות אלפי יהודים חסרי כל לתפיסת נורדאו ו'בוטינסקי' (עמ' 71), כמו גם ביחס למיתוס הרווח כי יהודי ארץ ישראל "ניצלו הודות לציונות", בעוד העובדות מראות שלא היה לכך קשר לציונות אלא לתבוסה הגרמנית באל-עלמיין ובסטלינגרד (עמ' 85).

או למשל בנוגע למערכת היחסים המיוחדת עם גרמניה, המבוססת על רגש אשמה כללי ולא על אינטרסים אובייקטיביים, והשלכותיה על ישראל, שמאז כינונה אינה צריכה בעצם להתמודד עם הכוחות האמיתיים הפועלים בעולם ולהתאים עצמה אליהם. מצב שכתוצאה ממנו פיתחה מערכות של כלכלה ויחסי חוץ הפועלות בנתק מהמציאות העולמית; מערכות שהולידו מבנה שכר תעסוקה מעוות, חרפה של הסימפטומים ה'גלותיים'. ישראל "שקעה לדרגת פושטת יד נצחית, נטל ומטרד לעולם, והיא מתקיימת לא

מכוח עצמה, לא מכוח משקלה הפוליטי, הכלכלי והצבאי [...] אלא על יסוד 'אשראי' ששת המיליונים". כך היא פטורה משיקול מוסרי בהתייחסה אל העולם ודורשת שיתייחסו אליה "לא לפי קני מידה של 'ריאלפוליטיק' אלא על יסוד תודעת אשם מוסרית" (עמ' 91).

באותו הקשר נכתב כי הסיוע של יהודי ארה"ב מאפשר למערכת השלטונית בישראל לנצל את יהדות התפוצות מחד, ולשמור על כוחה בציבור הישראלי באמצעות כספי הסיוע מאידך, "בלא שתצטרך ליתן דין וחשבון על כספים אלה למישהו שמחוץ למערכת" (עמ' 99).

מעבר לחוסר האיוון המסוים שבין המאמרים והרשימות, אעיר עוד כי פשטני להזכיר את ויינגרט ליד צ'מברלין כמו גם ה"פרוטוקולים

יורט" (עמ' 249-250). אבל כל אלה מתגמדים לנוכח עושר המאמרים. חבל שלא בא עושר זה לידי ביטוי בצורה מושכלת יותר.

יוסי ברנע

גל אורן

הצגה שנייה

הַנִּיחוּ כָּל תְּקֵהָ
אַתֶּם הַנִּכְנָסִים –
הַמַּחֲזָה תָּם.

רוּחַ מְנוּפָצֵת
צוֹפֵה בְּשִׁכְרֵי זְכוּכִית
אֶל עוֹלָם רֵיק.

מִי עֹכּוֹר שׁוֹטֵף
הַגֵּל שֶׁטֶבַע דוֹמָם.

בְּקֶצֶה הַמַּסְדֵּרוֹן
נְחִים בְּכִסְאוֹת תְּאֵטְרוֹן,
הַחַיִּים הַקְּפוּאִים.

בְּטָרֵם עֵת
מִשִּׁירִים מִבֶּט –
הַהֲצָגָה מְסַרְבֵּת לְהִתְחַיֵּל.

הַמָּסַךְ הַשְּׁחֹר אֵינָנו,
מִמְרִיא.

שיר עלוב

בְּיוֹם הַבָּא
בְּעֵת אַחֲרֵת
בְּחַיִּים אַחֲרִים
אֲשֶׁב וְאֶכְתֹּב
בֵּינִי לְבֵינִי
שִׁירִים עֲלוּבִים.

הָאֲכִיב יֶשֶׁן שְׁנַת עוֹלָמִים.
אֵין פְּרִיחָה, רַק סֵתוֹ.

בְּקֹר כְּעֹרֵב
עֹרֵב כְּעֹרֵב

הָאֵילָן מִשִּׁיר עֲלִיוֹ
וּבִינֵיהֶם זְמַנִּים רֵיקִים.

בְּשָׁנָה הַבָּאָה
בְּיָמִים הַבָּאִים

לֹא אֶהְיֶה עוֹד
בֶּן הַחַיִּים.

לְמַעַן מָה וּמִי
אֶכְתֹּב שִׁירִים?

לְמַעַן בְּנֵי תְמוֹתָה מְתִים
אֵין טַעַם זְמֵר שִׁיר.

עֹרֵב כְּעֹרֵב
בְּקֹר כְּעֹרֵב

רוּחָם יִזְרוּ לְקִיר
מֵט לְנֶבֶל כּוֹר פְּרָחִים.

בְּשָׁנָה הַבָּאָה
בְּיָמִים הַבָּאִים

עַל חַיִּי
שְׁהִיו, אֲדָם

לֹא יִכְתֹּב
עוֹד שִׁירִים.